

Opetus- ja kulttuuriministeriölle

Asia: Suomen Rehtorit ry lausunto Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi oppivelvollisuuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Viite: Lausuntopyyntö Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi oppivelvollisuuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi VN/2160/2025

Kommentointi oppivelvollisuuslakiin liittyvistä muutoksista

4 § ja 5 § sekä 14 §. Oppivelvollisuuden suorittaminen perusopetuksen suorittamisvelvollisuuden jälkeen

Oppivelvollisten kannalta pidämme tärkeänä, että oppivelvollisuuteen kuuluvaa koulutusta voisi suorittaa myös työpajatoimintana, aikana ennen kuin asuinkunta osoittaa oppivelvolliselle opiskelupaikan. Kyseisiin pykäliin ehdotettu muutos ja 14 §:ään tehtävä lisäys selkeyttävät olemassa olevaa käytäntöä.

Tarkoituksena on, että kahden kuukauden työpajajakson jälkeen oppivelvollinen joko saisi opiskelupaikan tai hänelle osoitettaisiin opiskelupaikka lain mukaisesti tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta tai työhön ja itsenäiseen elämään valmentavasta koulutuksesta. Voisiko työpajajakso tarvittaessa olla pidempi esim. neljä kuukautta?

Ehdotetut täydennykset tukevat omalta osaltaan perusopetuksen päättymisen jälkeen vailla opiskelupaikkaa olevien nuorten oppivelvollisuuden suorittamista ja motivaation sekä opiskeluvalmiuksien vahvistamista. Muutokset tukevat omalta osaltaan nuorten syrjäytymisen ehkäisyä ja auttavat pitäytymään kiinni arjen aikatauluissa.

16 §. Oikeus maksuttomaan koulutukseen (kaksoistutkinto)

Kyseiseen pykälään ehdotettu täydennys on tarpeellinen ja poistaa lainkohtaan liittyneen epäselvyyden siitä, voidaanko myös kaksoistutkinto (ammattillinen perustutkinto, lukion aineopinnot ja ylioppilastutkinto) suorittaa maksutta. Esitetty muutos parantaa sitä suorittavien opiskelijoiden asemaa, ja lisää tasavertaista kohtelua.

Huomioita tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annettuun lakiin liittyvistä muutosehdotuksista

9 §. Hakeutuminen ja hakumenettelyt

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että oppivelvolliset hakijat tulisi ottaa ensisijaisesti opiskelijoiksi tutkintokoulutukseen valmentavaan koulutukseen. Vastaava muutos esitetään tehtäväksi myös ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 39 §:ään ja lukiolain 22 §:ään. Tällä muutoksella

varmistetaan, että pyrimme varmistamaan koulutuspaikan mahdollisimman monelle oppivelvolliselle.

Perustelut ovat mielestämme selkeitä ja muutosehdotus on siten kannatettava. Muutos edistää oppivelvollisuuden laajentamisen keskeisiä tavoitteita ja kasvattaa koulutuksellista tasa-arvoa sekä yhdenvertaisuutta.

Huomioita perusopetuslakiin ja lukiolakiin liittyvistä muutosehdotuksista

Perusopetuslain 46 §. Aikuisten perusopetus

Perusopetuslain 46 §:n 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi maininta oppivelvollisuuslain 5 §:n 1 momentin tarkoittamista opiskelijoista eli oppivelvollisista, jotka ovat suorittaneet perusopetuksen oppimäärän tai sitä vastaavat opinnot, mutta joilta puuttuu perusopetuksen jälkeisen koulutuksen suorittamiseksi riittävä suomen tai ruotsin kielen taito.

Koska perusopetuslain nykyisessä 46 §:ssä ei erikseen mainita oppivelvollisuuslain 5 §:n 1 momentissa tarkoitettuja opiskelijoita, on käytännössä ollut epäselvyyttä siitä, pidetäänkö näitä opiskelijoita varsinaisina 46 §:n 1 momentin tarkoittamina opiskelijoina vai 2 momentin tarkoittamina aineopiskelijoina.

Tehtävällä lisäyksellä poistettaisiin kyseistä opiskelijaryhmää koskenut epäselvyys ja heille turvattaisiin tarvittavat kieliopinnot ja niiden maksuttomuus sekä muut opintososiaaliset edut. Esitetty muutos vahvistaisi näiden opiskelijoiden tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Lukiolaki 22 §. Opiskelijaksi ottamisen perusteet

Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä säädettäisiin velvollisuudesta ottaa oppivelvolliset hakijat ensisijaisesti opiskelijoiksi lukiokoulutukseen. Kyseisellä muutoksella toteutettaisiin oppivelvollisuuslain lähtökohtaa siitä, että jokaiselle oppivelvolliselle voidaan varmistaa opiskelupaikka. Muutoksella turvattaisiin perustuslain 16 §:ssä säädettyjä sivistyksellisiä oikeuksia.

Helsingissä 8.5.2026

Päivi Ikola
puheenjohtaja
Suomen Rehtorit ry